

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Concert voor hobo en viool BWV 1060R in c: Allegro – Adagio - Allegro
Dit concert is bekend als een werk voor twee klavecimbels en strijkers (BWV 1060) en is vermoedelijk een bewerking van een verloren gegaan dubbelconcert voor twee violen of voor viool en hobo, welke laatste versie u vanavond hoort. Die veronderstelde originele versie van het concerto, mogelijk gecomponeerd tijdens Bachs verblijf aan het hof van Köthen (1717-1723) is gereconstrueerd in verschillende bewerkingen die bekend staan als BWV 1060R.

Allegro. Het thema waarmee het eerste deel opent, wordt op verschillende manieren getransformeerd en keert pas aan het einde van het deel in zijn oorspronkelijke vorm terug.

Adagio. Dit middendeel heeft een cantabile melodie die imitatief wordt gespeeld door beide solo-instrumenten, begeleid door het strijkorkest. 18e-eeuwse manuscripten bevatten twee versies voor de begeleiding: in de ene versie spelen de strijkinstrumenten met strijkstokken (arco), in de andere pizzicato (getokkeld).

Allegro. Het ritornello (terugkerend refrein in steeds andere toonsoort) van het laatste deel heeft een snel bourrée-achtig thema, waarop ook de episodes voor de solisten bijna volledig zijn gebaseerd.

© Huub Krijnen, programmeur

Profiel Concerto d'Amsterdam

Concerto d'Amsterdam is sinds vele jaren actief op de Nederlandse en buitenlandse podia. Het orkest bestaat uit een groep gedreven musici die zich hebben gespecialiseerd in de historische uitvoeringspraktijk.

De focus ligt op muziek uit de zeventiende en achttiende eeuw en de musici spelen op instrumenten uit die tijd of kopieën daarvan. Afhankelijk van het programma wisselt het orkest van samenstelling: van een kleine strijkersbezetting tot aan een klassiek orkest.

Concertmeester is de Italiaan Stefano Rossi. Deze virtuoze barokviolist opereert als primus inter pares. Hij voert het orkest aan en geeft leiding met zijn meeslepende en communicatieve vioolspel, maar tegelijkertijd is hij net als alle andere musici onderdeel van het collectief.

(Tekst aangeleverd)

Opgericht 1916

Concert in TAQA-theater De Vest – 24 februari 2026

Concerto d'Amsterdam

Viool: Stefano Rossi (concertmeester), Jiska ter Bals, Giorgos Samoilis, Elisabeth Ingen Housz, Ruth Noyon, Hans Lub – Altviool: Luca Rizzello - Cello: Saskia van der Wel - Contrabas: Jan Hollestelle - Dwarsfluit: Marion Moonen - Hobo: Hanna Lindeijer - Klavecimbel: Vincent van Laar
solisten zijn Marion Moonen (fluit), Hanna Lindeijer (hobo) en Stefano Rossi (viool)

‘Soli e Tutti’

Inleiding

Het woord *concerto* stamt af van een Latijns werkwoord ‘concertare’ dat strijden of wedijveren betekent. Hoewel in Vivaldi’s tijd alleen taalgeleerden zich die betekenis nog konden herinneren is hij wel heel erg van toepassing op het programma ‘Soli e Tutti’. Niet alleen wedijveren solisten en orkest om de gunst van de luisteraar, waarbij de solisten niet terugdeinzen voor vuurwerk en explosies, maar uiteindelijk een evenwicht bereiken in het slotconcert voor hobo en viool van Bach.

Vanavond hoort u werken van drie van de grote meesters van de barokmuziek in een mooie volgorde: de tijdgenoten Johann Sebastian Bach, Georg Philipp Telemann, Antonio Vivaldi en na de pauze in omgekeerde volgorde. Het wordt een onvervalste avond met hoogtepunten uit de barokmuziek (alleen Händel ontbreekt nog). Zoals bekend ‘leenden’ de meesters wel muziek van elkaar, maar in dit concert hoort u uitsluitend authentiek werk, zij het soms hergebruikt en bewerkt. Ga ervoor zitten en geniet!

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Orkestsuite nr.2 BWV 1067 (vioolversie in a-mineur): Ouverture – Rondeau – Sarabande – Bourrée I-II – Polonoise – Menuet – Battinerie

Bach zelf duidde dit werk aan als ‘Concertouverture’. Deze ouverture heeft een opmerkelijke geschiedenis, zoals is onderzocht door Joshua Rifkin (2007). Iedereen kent wel de uitvoering in b-mineur voor strijkers en dwarsfluit, die Bach rond 1738/39 maakte. Minder bekend is dat hij dit werk waarschijnlijk baseerde op een eerdere versie (ca. 1730/31) in a-mineur voor viool. Dat oorspronkelijke werk – dat helaas verloren is gegaan – is vermoedelijk geïnspireerd door een soortgelijke ouverture van zijn neef Johann Bernhard Bach. De bewerking in a-mineur voor strijkers en soloviool van de Concertouverture in b-mineur die u vanavond hoort, heeft een wat donkerdere, meer uniforme klankkleur en de lagere toonhoogte geeft de muziek een zwaartekracht die ontbreekt in de b-mineur versie met dwarsfluit.

Het deel ‘Polonoise’ is waarschijnlijk gebaseerd op Bachs interesse in die tijd voor de ‘mazurka’, dat een soortgelijk ritme kent. Bach heeft het woord ‘badinerie’ nooit gezien, maar wel gehoord en heeft de term ‘Battinerie’ in feite zelf bedacht – een Gallisch equivalent voor scherzo.

Georg Philipp Telemann (1681-1767)

Concert voor hobo in G TWV 51:G2: Andante – Vivace - Adagio - Allegro
Telemann is wel de meest productieve componist aller tijden (‘Er schrieb mit bewunderungswürdiger Geschwindigkeit’): hij schreef meer dan 3.000 werken in alle genres, waaronder 11 concerten voor orkest en dwarsfluit, vanavond uitgevoerd met hobo.

De openingsmaat van het Andante roept verrassende gelijkenis op met die van Bachs eerste orkestsuite (BWV 1066 uit 1725). Telemann moet dit werk welhaast gehoord hebben, in z’n oren geknoopt en het thema ‘hergebruikt’. Als veelschrijver had je wellicht niet altijd inspiratie en was het natuurlijk handig om soms wat te ‘lenen’. Of is juist sprake van het omgekeerde? Verder is het oorspronkelijk voor dwarsfluit geschreven werk vooral onderhoudend en de uitvoering voor hobo (die destijds naar believen ook al werd gespeeld) is zeker fraai. Zoals gebruikelijk in de barokmuziek krijgt de solist alle ruimte voor versieringen/ornamenten die niet in de partituur staan.

Antonio Lucio Vivaldi (1678-1741)

Concerto voor fluit, strijkers en B.C. in a klein, RV 440: Allegro non molto – Larghetto - Allegro

Nog zo’n enorme producent van werken in alle mogelijke categorieën. Zoals bekend werkte ‘Il Prete Rosso’ (vanwege z’n rode haar) in een meisjesweeshuis in Venetië, het Pio Ospedale della pietà. Tot de muzikale opleiding die hij hen gaf behoorde ook het verzorgen van concerten (overigens achter gesloten gordijnen). Daarvoor schreef hij z’n meeste werken voor solo-instrumenten met orkestbegeleiding, w.o. 38 voor fagot, 29 voor cello, 22 voor fluitsolo. Het werk dat u vanavond hoort munt uit door grote virtuositeit: wat moeten die meisjes daar bijzondere talenten zijn geweest!

P A U Z E

Antonio Lucio Vivaldi (1678-1741)

Violconcert “Il piacere” in C op.8 n.6 RV180 uit “Il cimento dell’armonia e dell’invenzione”: - Allegro - Largo e Cantabile - Allegro
De titel verwoordt de wedijver tussen strikte compositietechniek en spontane creativiteit en vormt een reeks van 12 concerten uit 1725. De eerste vier daarvan zijn het bekende *Le Quattro Stagioni*. Vanavond hoort u deel 6, *Il Piacere (Het plezier)* – en dat spat ervan af, hoewel we in het langzame tweede deel (in e-mineur) ook een mistroostige toon ontwaren. U hoort echo’s van *Le Quattro Stagioni* en een virtuoze solo-viool.

Georg Philipp Telemann (1681-1767)

Concert voor fluit en viool in e-klein 52:e3: [Allegro] – Adagio – Presto – Adagio – Allegro.

Het eerste deel opent en sluit unisono voor het orkest. Daartussen spelen fluit en viool samen, apart en afwisselend in een fors tempo. Het langzame *Adagio* biedt veel ruimte voor ornamentatie door beide solisten, met pizzicato-begeleiding door de strijkers. In het *Presto* is het uitsluitend de viool die magistraal soleert. Na een korte tussenstop (*Adagio*) volgt het slotdeel – *Allegro* – waarin fluit en viool weer afwisselend en samen een temperamentvol slot creëren.